

3.2 ปัญหาปรัชญาเป็นปัญหาพื้นฐาน

ถ้าเรากล่าวว่าปัญหาที่หนึ่งเป็นปัญหาพื้นฐานกว่าปัญหาที่สอง หมายความว่า มติหรือทฤษฎีที่เรามีต่อปัญหาที่หนึ่งนั้นส่งผลกระทบต่อปัญหาเรื่องอื่นๆ มากกว่าปัญหาที่สอง สมมติเราถามปัญหาที่สองว่า คนเราควรแสวงหาอะไรให้ชีวิต ปัญหานี้เป็นปัญหาพื้นฐานเพราะทฤษฎีที่เรามีต่อปัญหานี้จะเป็นตัวกำหนดการศึกษาของเรา การปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ อาชีพ การใช้เวลาว่าง ตลอดจนอุดมคติทางการเมืองของเรา แต่ปัญหานี้ยังมีลักษณะพื้นฐานน้อยกว่าปัญหาที่หนึ่ง เช่น ปัญหาว่าจิตหรือวิญญาณของมนุษย์มีหรือไม่

ปัญหาที่หนึ่งเป็นปัญหาพื้นฐานกว่าก็เพราะว่ามติที่มีต่อปัญหานี้จะเป็นตัวกำหนดมติของปัญหาที่สอง และยังเป็นตัวกำหนดเรื่องอื่นด้วย เช่น อิสระภาพของมนุษย์ ความแตกต่างระหว่างมนุษย์กับสัตว์ และสิ่งไร้ชีวิต และปัญหาเรื่องความรู้ของมนุษย์ เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น สมมติเราเชื่อว่าจิตหรือวิญญาณมีอยู่จริง และเป็นอีกอย่างหนึ่งที่แตกต่างจากร่างกาย ความเห็นของเราเกี่ยวกับความหมายของชีวิตก็จะออกมาในรูปปัญญานิยมหรือวิมุตินิยม หลักศีลธรรมของเราจะมีลักษณะเหมือนของค่านท์ Immanuel Kant 1724-1804) ทฤษฎีความรู้ของเราจะเป็นแบบเหตุผลนิยม (Rationalism) ถ้าเราไม่เห็นด้วยอย่างนี้เท่ากับความเห็นของเราขัดแย้งกันเอง

ปัญหาเรื่องความจงใจหรือเจตจำนงเสรี (free will) ก็เป็นปัญหาพื้นฐาน ทฤษฎีของเราเกี่ยวกับปัญหานี้จะโยงไปถึงทฤษฎีของเราเกี่ยวกับศีลธรรม กฎหมาย การลงโทษ การให้รางวัล ตลอดจนปัญหาสังคม เช่น ถ้าเราเชื่อว่ามนุษย์ไม่มีเจตจำนงเสรี เราก็ต้องเห็นว่ามนุษย์ไม่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตัวเอง เราไม่ควรสรรเสริญหรือประณามเขา อาชญากรเป็นคนพิการทางจิตมากกว่าที่จะเป็นคนเลว จึงควรส่งเขาไปโรงพยาบาลโรคจิตแทนที่จะส่งเขาเข้าคุกตะราง ถ้าเราต้องการแก้ปัญหาสังคมเราก็ต้องแก้ที่สิ่งแวดล้อมภายนอก เป็นต้น แต่ถ้าเราคิดว่ามนุษย์มีเจตจำนงเสรี ทฤษฎีดังกล่าวก็ต้องไปอีกทางหนึ่ง